

Η γηραιότερη επιζώσα από τα κολαστήρια του Άουσβιτς - Μπιρκενάου, Εσθήρ Κοέν «σιώπησε» την Τετάρτη στα 96 της χρόνια. Η Γιαννιώτισσα «έφυγε» με τον αριθμό του στρατοπέδου των φρικαλεοτήτων των ναζί χαραγμένο στο αριστερό της χέρι.

Στις 25 Μαρτίου 1944, οι Γερμανοί συγκέντρωσαν όλους τους Ρωμανιώτες Εβραίους των Ιωαννίνων. Μαζί τους και την τότε 17χρονη Εσθήρ. Για τελευταία φορά είδε τους γονείς της και τα έξι αδέρφια της, στην κολασμένη πύλη του Άουσβιτς.

Η Γκεστάπο «σκούπισε» την εβραϊκή γειτονιά των Ιωαννίνων, στοιβάζοντας 1.725 άντρες, γυναίκες και παιδιά. Από τις θηριωδίες επιβίωσαν λιγότεροι από 50. Όταν επέστρεψε στον τόπο της, δεν μιλούσε για όσα έζησε: «Δεν είχα κουράγιο. Δεν μου συμπαραστάθηκε κανείς. Δεν είπε ένας ή μία έλα στο σπίτι μου να φάμε μαζί», έλεγε.

Εκφράζοντας τα βαθύτατα συλλυπητήριά του για το θάνατο της Εσθήρ Κοέν, ο πρεσβευτής της Γερμανίας στην Ελλάδα, Έρνστ Ράιχελ μνημόνευσε τη συνάντησή της με τον τότε πρόεδρο της Γερμανίας, Γιοαχίμ Γκάουκ το 2014. «Πεθαίνοντας εμείς, πρέπει ο κόσμος να μάθει, ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να είναι απάνθρωπος» είχε πει στον κ. Γκάουκ που την αγκάλιασε...

Το liberal.gr επικοινωνήσε με τον δήμαρχο Ιωαννίνων και πρόεδρο της Ισραηλιτικής Κοινότητας Ιωαννίνων, Μωυσή Ελισάφ. Οι γονείς του ήταν επιζώντες του Ολοκαυτώματος και η συγκίνησή του για την απώλεια της Εσθήρ Κοέν κάτι παραπάνω από έκδηλη.

Συνέντευξη στον Βασίλη Γαλούπη

- Πως βιώνετε αυτή την απώλεια;

Με ιδιαίτερη θλίψη και οδύνη πληροφορηθήκαμε το θάνατο της Εσθήρ Κοέν, μιας από τις ελάχιστες επιζώσες του Ολοκαυτώματος από την πόλη των Ιωαννίνων. Η Εσθήρ ήταν μια εμβληματική προσωπικότητα. Επιστρέφοντας στην πόλη των Ιωαννίνων κάτω από πολύ αντίξοες συνθήκες και από μια πολύ δύσκολη ζωή που η μοίρα της επιφύλαξε, κατάφερε να διατηρήσει την ιστορική μνήμη. Ήταν ένας άνθρωπος που πραγματικά μετουσίωσε αυτή την οδυνηρή εμπειρία των στρατοπέδων σε έναν αδιάλειπτο αγώνα για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης. Κάτι που έχει μεγάλη σημασία.

- Η συνάντησή της με τον Γερμανό πρόεδρο, κ. Γκάουκ το 2014 είχε συγκλονίσει το πανελλήνιο. Τι θυμάστε από εκείνη την ημέρα;

Ήταν μια κορυφαία εκδήλωση και υπήρχε η συνομιλία της με τον πρόεδρο της ομοσπονδιακής δημοκρατίας της Γερμανίας, που επισκέφθηκε την εβραϊκή συναγωγή των Ιωαννίνων ζητώντας συγγνώμη. Ήθελε, μάλιστα, να μιλήσει με την ίδια προσωπικά. Η Εσθήρ τού είπε ότι εκείνο που ζητάω από εσάς δεν είναι τίποτα άλλο, παρά μόνο να δώσετε χρήματα για να γραφτούν βιβλία, να γυριστούν ταινίες, να μάθει ο κόσμος τι συνέβη ώστε να μην ξαναγίνει πάλι.

- Εσείς ήσασταν εκεί στη συνάντησή τους;

Ναι, εγώ τον πήγα τον κ. Γκάουκ. Μου ζήτησε να δει τους επιζώντες. Και τον πήρα από το χέρι και πήγαμε να τους συναντήσει. Καθόταν ακριβώς στην απέναντι πλευρά από εμάς, στην ιερά συναγωγή των Ιωαννίνων. Κι εκεί έγινε ο διάλογος. Στα γερμανικά μίλησε και η Εσθήρ, διότι είχαν μείνει κάποιες γερμανικές λέξεις στο μυαλό της. Από τότε, δυστυχώς.

- Ήταν αγχωμένος ο κ. Γκάουκ πριν τη συνάντηση; Νευρικός;

Δεν ήταν νευρικός. Πιθανόν και λόγω του χαρακτήρα του. Είναι πάστορας, επομένως έχει την θρησκευτικότητα. Ήταν, όμως, συναισθηματικά φορτισμένος. Το ξέρω κι από τους Λιγκιάδες, το μαρτυρικό χωριό που είχε επισκεφθεί νωρίτερα, αλλά και το μεσημέρι στη διάρκεια του γεύματος εκείνης της ημέρας που επικοινωνήσαμε. Ήταν φορτισμένος απ' όλη αυτή την εικόνα. Ήταν ένας άνθρωπος που έδινε την εντύπωση ότι συμπάσχει πραγματικά.

- Όταν μιλήσατε μαζί της μετά, πως αντιμετώπιζε αυτή τη συνάντηση;

Ένα από τα χαρακτηριστικά της Εσθήρ ήταν πως παρά το γεγονός ότι είχε υποστεί τα πάνδεινα και είχε χάσει όλη της την οικογένεια, βιώνοντας αυτή τη φρίκη του στρατοπέδου, δεν χαρακτηριζόταν από μνησικακία ή από μίσος προς κανέναν. Με κατανόηση αντιμετώπισε τον Γερμανό πρόεδρο. Εγώ διατηρούσα τις επιφυλάξεις για τον τρόπο με τον οποίο όλοι οι επιζήσαντες κι όχι μόνο η Εσθήρ θα μπορούσαν να δουν τον κ. Γκάουκ. Αλλά η αντιμετώπιση όλων ήταν πολύ καλή. Δεν υπήρχε ίχνος μισαλλοδοξίας απέναντί του. Το ίδιο συνέβη σε όλη την κοινότητα.

- Πως το εξηγείτε αυτό;

Όλοι οι άνθρωποι πρέπει σιγά - σιγά να μπορούν να αντιληφθούν το απόλυτο κακό, να ψάξουν να βρουν τα αίτιά του, αλλά να ξεφύγουν από το μίσος. Ειδικά σήμερα στην εποχή μας...

- Παρά την σκληρότητα της μοίρας, δεν κρατούσε κακία...

Η Εσθήρ Κοέν προφήτεψε κάτι. Είχε πει ότι «δεν θα έχει απομείνει κανένας δικός μου να μου κλείσει τα μάτια». Και δυστυχώς γίνεται ακριβώς έτσι. Κηδεύεται αύριο (σ.σ. Πέμπτη). Η κόρη της είναι στο Ισραήλ και δεν μπορεί να έρθει λόγω μέτρων.

Το ίδιο και εγγονός της στη Λάρισα. Δεν έχει κανέναν δικό της, στενό συγγενή, να την οδηγήσει στην τελευταία της κατοικία. Η μοίρα ήταν και σ' αυτό το σημείο σκληρή μαζί της. Και μετά το Άουσβιτς, άλλωστε, είχε πολύ δύσκολη ζωή, γιατί έχασε το γιό της 35 χρονών, ενώ ο εγγονός της τρία χρόνια μετά σκοτώθηκε υπηρετώντας τον ισραηλινό στρατό σε έναν εκ των πολέμων του Λιβάνου. Η μοίρα της ήταν πολύ σκληρή.

- Πόσοι είναι οι εν ζωή επιζήσαντες από τις ναζιστικές θηριωδίες στο Άουσβιτς;

Ζουν ακόμα τέσσερις ηλικιωμένες γυναίκες. Δυο αδελφές στην Αθήνα, μια στα Γιάννενα και μια στο Ισραήλ. Στο Ισραήλ συνάντησα τον Φεβρουάριο την επιζώσα που ζει εκεί. Σε μια πολύ ωραία τιμητική τελετή που μου έκαναν οι Γιαννιώτες που ζουν εκεί, με τη δική της παρουσία. Ιδιαίτερα συγκινητική εκδήλωση.

- Θα μπορούσαν οι τέσσερις επιζώσες να βρεθούν μαζί και να δώσουν ένα κοινό μήνυμα;

Τα άτομα αυτά είναι πολύ ηλικιωμένα έτσι ώστε να μπορέσουμε να τα φέρουμε σε επαφή. Μέχρι πρόσφατα έρχονταν ορισμένοι σε κάποιες γιορτές εβραϊκές. Τώρα λόγω ηλικίας η μετακίνηση είναι ακόμα πιο δύσκολη.

- Μπορούμε να δώσουμε ένα μήνυμα σήμερα, ειδικά σε μια εποχή που ο νεοναζισμός έφτασε να αποτελεί ξανά απειλή; Ένα μήνυμα για τις νεότερες γενιές που δεν έχουν μνήμες και τόσο ισχυρή σύνδεση και γνώση για τις θηριωδίες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ίσως αυτές οι στιγμές απώλειας ενός τέτοιου εμβληματικού προσώπου είναι μια ευκαιρία για όλους μας να αναστοχαστούμε το παρελθόν και χωρίς να αναμνησκάσουμε το τραύμα να επιχειρήσουμε να πούμε κυρίως στη νέα γενιά τι έγινε, πως έγινε, τι πρέπει να γίνει ώστε να μην επαναληφθεί. Να διατηρήσουμε ακέραια την ιστορική μνήμη μόνο με τη διδακτική της μορφή, ώστε να διδάξουμε αυτούς που δεν είχαν καμία επικοινωνία με αυτά τα τραγικά γεγονότα. Εμάς μας σημάδεψαν, βέβαια, αλλά όσο περνάνε τα χρόνια λείπουν και οι επιζώντες που αποτελούν και τη ζωντανή μνήμη των γεγονότων. Και σιγά - σιγά υπάρχει ο κίνδυνος να ξεχάσουμε. Και, δυστυχώς, η ιστορία διδάσκει ότι όποιος ξεχνάει, το πληρώνει.

ΠΗΓΗ: [LIBERAL, 3.12.2020](#)

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΧΕΤΙΚΑ:

- [ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ ΕΣΘΗΡ ΚΟΕΝ](#)